

COVID-19 პანდემია და თამბაქოს მოხმარება საქართველოში¹

გიორგი მჭავანაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
დოქტორანტი

COVID-19-ის პანდემიამ და მასთან საბრძოლველად დაწესებულმა შეზღუდვებმა შეცვალა ადამიანების ყოველდღიური ცხოვრება და მათი სამომხმარებლო ქცევა. ამავდროულად, თამბაქოს მოხმარება საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მნიშვნელოვანი გამოწვევაა. მოწვევის გავრცელების მიხედვით საქართველო „მოწინავე“ პოზიციებს იკავებს ევროპის ქვეყნებს შორის. პანდემიის ზეგავლენა თამბაქოს მოხმარებაზე განსხვავდება ქვეყნების მიხედვით. ზოგიერთ ქვეყანაში პანდემიის დაწყების შემდეგ შეინიშნება თამბაქოს მოხმარების მკვეთრი ზრდა მწვევლებს შორის. ერთის მხრივ COVID-19-ის გამო მწვევლები უფრო მოტივირებული არიან მოწვევას თავი დანებონ, თუმცა პანდემიით განპირობებული სტრესი, პირიქით, ახალისებს მოწვევის რაოდენობის ზრდას სხვა მწვევლებში.

საქართველოში მოწვევის გავრცელება შემცირდა პანდემიის პირობებში. ამავდროულად გაიზარდა გაყიდული სიგარეტების რაოდენობა, რაც მიუთითებს მწვევლთა მიერ მოხმარებული სიგარეტების რაოდენობის მნიშვნელოვან ზრდაზე. ეს სავარაუდოდ განპირობებულია ფსიქიკური ჯანმრთელობის გაუარესებით პანდემიის პერიოდში. ასეთ პირობებში მნიშვნელოვანია პროაქტიული ზომების გატარება სახელმწიფოს მხრიდან ფსიქიკური ჯანმრთელობისა და მოწვევის შეწყვეტის მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად.

საკვანძო სიტყვები: ქცევითი ეკონომიკა, თამბაქოს მოხმარება, თამბაქოს კონტროლის პოლიტიკა, აქციზის გადასახადი

თამბაქოს მოხმარება საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ერთ-ერთი უმთავრესი გამოწვევაა. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) მოდელირებული შეფასებებით, 2019 წელს საქართველოში ზრდასრული მოსახლეობის 32 პროცენტი ეწეოდა თამბაქოს (WHO, 2021). მამაკაცებში მწვევლობის გავრცელება 56.9 პროცენტი იყო. ამ მაჩვენებლით საქართველო მსოფლიოში მეოთხე, ევროპაში კი პირველ ადგილს იკავებდა. თამბაქოს მოწვევის მაჩვენებელი დაახლოებით 8-ჯერ ნაკლები იყო ქალებში და 7.1 პროცენტი შეადგენდა, რაც სავარაუდოდ არ ასახავს რეალურ სურათს. მაგალითად, ნიკოტინის ტესტების გამოყენებით ჩატარებულმა კვლევამ ცხადყო, რომ ქალების 12.2 პროცენტი ეწევა თამბაქოს (Gamkrelidze et al, 2018). მოწვევის მაღალ მაჩვენებელთან ერთად, 2016 წელს საქართველოში ზრდასრული მოსახლეობის 43 პროცენტი იმყოფებოდა მეორადი კვამლის ზეგავლენის ქვეშ სახლში, ხოლო 15.8 პროცენტი - სამუშაო ადგილზე. საერთო ჯამში, მოსახლეობის ნახევარზე მეტი იმყოფებოდა მეორადი კვამლის ზეგავლენის ქვეშ საკუთარი თანხმობის გარეშე (Gamkrelidze et al, 2018).

შედეგად, საქართველოში თამბაქოს მოხმარებასთან დაკავშირებული დაავადებებისგან ყოველწლიურად 11,400 ადამიანი იღუპება (ზრდასრული მოსახლეობის 0.4 პროცენტი), აქედან დაახლოებით 2,100 სიკვდილი უკავშირდება პასიურ მოწვევას. მოწვევის სავარაუდო ეკონომიკური ხარჯები, რომელიც მოიცავს ჯანდაცვის პირდაპირ ხარჯებს, და ავადობასთან და სიკვდილიანობასთან დაკავშირებული არაპირდაპირ ხარჯებს შეადგენს დაახლოებით 825 მილიონ ლარს წელიწადში, ან მშპ-ს 2.4 პროცენტს (UNDP et al, 2018).

2020 წლის მარტში COVID-19 გლობალურ პანდემიად გამოცხადდა, რასაც მსოფლიოს უმეტეს ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოში, შემდგომ მოყვა ვირუსის წინააღმდეგ მიმართუ-

¹ კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდაჭერით [PHDF-21-740, თამბაქოს კონტროლის პოლიტიკის ზეგავლენა მოწვევის გავრცელებაზე, სოციალურ-ეკონომიკურ უთანასწორობასა და ეკონომიკური კეთილდღეობის გადანაწილებაზე საქართველოში].

ლი მკაცრი ადმინისტრაციული ზომები. დაწესებულმა ლოქდაუნებმა, გადაადგილების შეზღუდვებმა, სოციალური დისტანცირების პრაქტიკის დანერგვამ რადიკალურად შეცვალა ადამიანების ყოველდღიური ცხოვრება და მათი სამომხმარებლო ქცევა. მოცემული სტატიის მიზანია არსებული მეორადი წყაროების გამოყენებით შეისწავლოს COVID-19-ის პანდემიის ზეგავლენა თამბაქოს მოხმარებაზე საქართველოში. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შესაძლებელი იქნება რეკომენდაციების შემუშავება საქართველოში თამბაქოს კონტროლის პოლიტიკის შემდგომი დახვეწისთვის.

COVID-19 პანდემიის ზოგადი ეფექტები თამბაქოს მოხმარებაზე

არსებული კვლევების მიხედვით, პანდემიის ზეგავლენა თამბაქოს მოხმარებაზე არ არის ცალსახა და განსხვავდება ქვეყნების მიხედვით. მაგალითად, ნიდერლანდებში მწვევლთა 67.7 პროცენტი აღნიშნავს, რომ მათ მიერ მოწეული სიგარეტების რაოდენობა არ შეცვლილა, 18.5 პროცენტი ამბობს, რომ ნაკლებ, ხოლო 13.8 პროცენტი კი პირიქით, მეტ სიგარეტს ეწევა პანდემიის დაწყების შემდეგ (Elling et al., 2020). ამერიკელ მოზარდებში ჩატარებული კვლევის მიხედვით, მწვევლთა 51.7 პროცენტის ქცევა უცვლელია, 20.7 პროცენტმა შეამცირა, ხოლო 27.6 პროცენტმა გაზარდა მოწევის რაოდენობა (Cordon et al., 2021). მსგავსი ვითარება შეინიშნება ბელგიაში და ავსტრალიაშიც (Stanton et al., 2020, Vanderbruggen et al., 2020).

თუმცა, ზოგიერთ ქვეყანაში პანდემიის დაწყების შემდეგ შეინიშნება მოწევის რაოდენობის გამოკვეთილი ზრდა მწვევლებს შორის. მაგალითად, პოლონეთში ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ მწვევლთა 45.2 პროცენტი უფრო მეტს ეწეოდა ლოქდაუნების პერიოდში (Sidor & Rzymiski, 2020). ახალი ზელანდიის მწვევლთა კვლევამ აჩვენა, რომ მწვევლთა 45 პროცენტი ეწევა მეტს და მხოლოდ 16 პროცენტი ეწევა ნაკლებს, დანარჩენ 39 პროცენტში კი ცვლილებები არ შეინიშნება (Gendall et al., 2021). ანალოგიურად, იტალიაში ჩატარებული კვლევის თანახმად, მწვევლთა 30 პროცენტი ეწევა მეტს (დღეში საშუალოდ 5.6 სიგარეტით) და მხოლოდ 18 პროცენტი აღნიშნავდა, რომ ეწევა ნაკლებს (დღეში საშუალოდ 4.1 სიგარეტით) (Ferrante & Fearnside, 2020).

საერთაშორისო კვლევები ასევე აფასებენ COVID-19-ის გავლენას მოწევაზე თავის დანებების მცდელობებზე. ნიდერლანდელი მწვევლების 33.8 პროცენტი აცხადებს, რომ COVID-19-ის გამო უფრო მოტივირებული არიან მოწევას თავი დანებონ (Elling et al., 2020). ეს აიხსნება მწვევლების შეხედულებასთან, რომ COVID-19 ჯანმრთელობისთვის სერიოზულ რისკს წარმოადგენს, მწვევლების COVID-19-ით დაინფიცირების მაღალი რისკი გააჩნიათ და დაავადება უფრო მძიმე გართულებებს იწვევს მწვევლებს შორის. თუმცა, ამერიკელ მწვევლებში, COVID-19-ით გამოწვეული ჯანმრთელობის გართულების შიში, პირიქით, ამცირებდა მოწევისთვის თავის დანებების ალბათობას და დადებითად იყო დაკავშირებული მოწევის რაოდენობის ზრდასთან (Shepherd et al., 2021).

საერთაშორისო გამოცდილება აჩვენებს, რომ COVID-19-ის მიმართ შიში შესაძლოა ზოგიერთ მწვევლს უბიძგებს მოწევის რაოდენობის შემცირებისკენ ან მოწევისთვის თავის დანებებისკენ, თუმცა, ფსიქიკური ჯანმრთელობის გაუარესებამ (სტრესმა, დეპრესიამ) შეიძლება, პირიქით, წაახალისოს მოწევა სხვებში.

COVID-19 პანდემიის ზეგავლენა თამბაქოს მოხმარებაზე საქართველოში

საქართველომ ბოლო წლებში არაერთი რადიკალური ცვლილება განახორციელა თამბაქოს კონტროლის მიმართულებით, რაც თამბაქოს მოხმარებით გამოწვეული ჯანმრთელობისა და ეკონომიკური ზიანის შემცირებას ემსახურება. ამ მიმართულებით ქვეყანამ ყველაზე რადიკალური ნაბიჯი 2017 წელს გადადგა, როდესაც ცვლილებები დაანონსა თამბაქოს კონტროლის შესახებ კანონში, რეკლამის შესახებ კანონში, მაუწყებლობის შესახებ კანონსა და ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში. ამ ცვლილებებით 2018 წლიდან: ა) აიკრძალა მოწევა საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში; ბ) აიკრძალა თამბაქოს ნაწარმის, თამბაქოს აქსესუარის ან/და თამბაქოს მოხმარებისთვის განკუთვნილი მოწყობილობის ყველა სახის რეკლამა; გ) თამბაქოს მწარმოებლებს შეეზღუდათ სპონსორობის უფლება; დ) გაიზარდა სიგარეტის შეფუთვაზე თამბაქოს მოწევის მავნებლობის გამაფრთხილებელი ნიშნების ზომა და სავალდებულო გახდა შეფუთვაზე ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკების გრაფიკული გამაფრთხილებელი ნიშნების დატანა (Mzhavanadze, 2021a).

პარალელურად, 2017 წლიდან ეტაპობრივად იზრდებოდა აქციზის გადასახადი. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიხედვით, თამბაქოს ნაწარმის აქციზის გადასახადი შედგება ორი კომპონენტისგან: (1) სპეციფიკური (სპ), რომელიც წარმოადგენს ფიქსირებულ თანხას პროდუქტის ერთეულზე და (2) ადვალორული (ად), რომელიც საცალო სარეალიზაციო ფასის საფუძველზე ანგარიშდება. 1-ელ ცხრილში წარმოდგენილია თამბაქოს ნაწარმზე აქციზის გადასახადის ცვლილებების ქრონოლოგია (ლარში სპ-ისთვის და პროცენტებში ად-ისთვის) თამბაქოს ნაწარმის მიხედვით 2016 წლიდან დღემდე.

ცხრილი 1

ნაწარმი	რაოდენობა	იან. 2016		იან. 2017		ივნ. 2017		იანვ. 2019		ნოვ. 2019	
		Sp	Ad	Sp	Ad	Sp	Ad	Sp	Ad	Sp	Ad
სიგარეტი (ფილტრიანი)	20 ღერი	1.1	10	1.7	10			1.7	30		
სიგარეტი (უფილტრო)	20 ღერი	0.3	10	0.6	10			1.7	10	1.7	30
თუთუნი	1 კგ	25		35						60	

წყარო: საქართველოს საგადასახადო კოდექსი

2017 წლის იანვარში აქციზის ფიქსირებული კომპონენტის განაკვეთი ფილტრიან სიგარეტზე გაიზარდა 1.1 ლარიდან 1.7 ლარამდე, ხოლო უფილტრო სიგარეტისთვის - 0.3 ლარიდან 0.6 ლარამდე. 2019 წელს აქციზის გადასახადი ფილტრიან და უფილტრო სიგარეტზე გათანაბრდა, როდესაც აქციზის ფიქსირებული კომპონენტის განაკვეთი უფილტრო სიგარეტზე გაიზარდა 1.7 ლარამდე, ხოლო ადვალური კომპონენტის განაკვეთი გაიზარდა საცალო სარეალიზაციო ფასის 10 პროცენტიდან 30 პროცენტამდე როგორც ფილტრიანი, ასევე უფილტრო სიგარეტისთვის. 2019 წლის ნოემბერში, თამბაქოს ნაწარმზე, რომელიც იყიდება წონით, აქციზის გადასახადი 1 კილოგრამზე გაიზარდა 35 ლარიდან 60 ლარამდე. მას შემდეგ ცვლილებები თამბაქოს ნაწარმის ძირითადი სახეობების აქციზის გადასახადში არ შესულა.

განხორციელებული საკანონმდებლო და საგადასახადო ცვლილებების ზეგავლენის ზუსტი განსაზღვრა თამბაქოს მოხმარებაზე რთულია სტატისტიკური მონაცემების სიმცირის

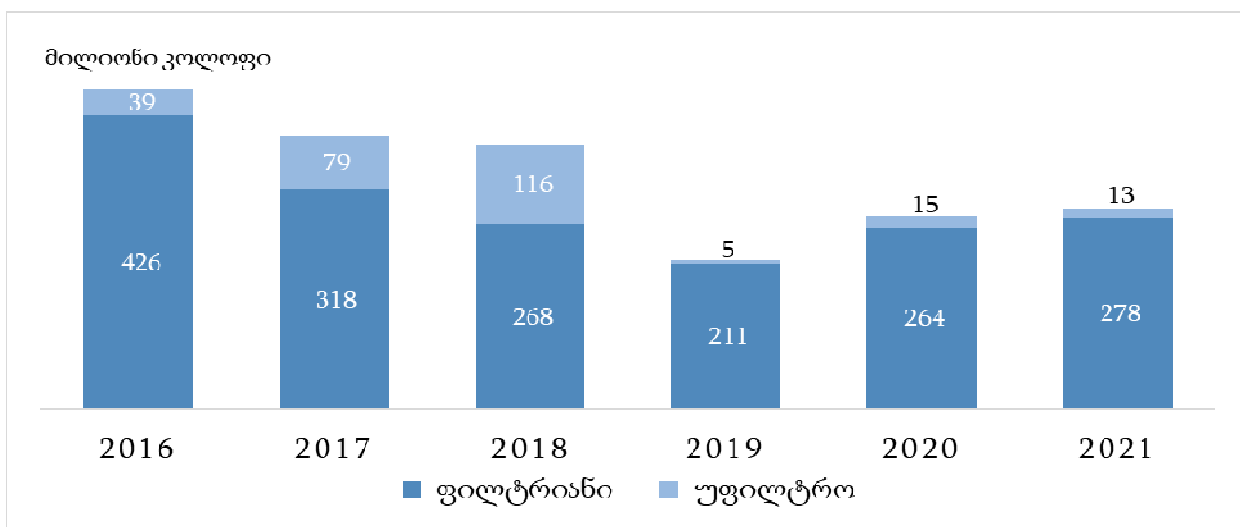
გამო. მე-2 ცხრილში თავმოყრილია სხვადასხვა წყაროს სტატისტიკა საქართველოში მწვევლთა რაოდენობის შესახებ, რომელიც გამოსახულია როგორც მწვევლთა წილი მთლიან მოსახლეობაში. მოცემული ცხრილის მიხედვით მოწვევის გავრცელება საქართველოში კლებადი ტენდენციით ხასიათდება, რაც შესაძლოა სახელმწიფოს მიერ გადადგმული ნაბიჯების შედეგი იყოს (Mzhavanadze, 2021a). ეს ტრენდი შენარჩუნდა პანდემიის პირობებშიც: 2020 წელს მწვევლთა რაოდენობა წლიურად 2.5 პროცენტული პუნქტით, ხოლო 2021 წელს დამატებით 1 პროცენტული პუნქტით შემცირდა (Mzhavanadze, 2021b; NCDC, 2020).

ცხრილი 2

წყარო	2016	2017	2018	2019	2020	2021
STEPS გამოკითხვა (WHO, 2017)	31.0
თამბაქოს ეროვნული კვლევა (NCDC, 2019)	30.7
ტაქსებში მოწვევის აკრძალვის საზოგადოებრივი მხარდაჭერის კვლევა (NCDC, 2020)	28.2	...
თამბაქოს ალტერნატიული პროდუქტების მოხმარების კვლევა (Mzhavanadze, 2021b)	27.2
საქსტატის შინამეურნეობების შემოსავლების და ხარჯების გამოკვლევა, (Mzhavanadze, 2021a)	33.4	28.4	27.0	26.2

ამავდროულად, ფინანსთა სამინისტროს სტატისტიკა გაცემული აქციზური მარკების შესახებ, რომლის გამოყენება შესაძლებელია გაყიდული ქარხნული სიგარეტების რაოდენობის დასადგენად, განსხვავებულ სურათს წარმოაჩენს. მართალია, 2016-2019 წლებში ფილტრიანი და უფილტრო სიგარეტების მოხმარება 465 მილიონი კოლოფიდან 216 მილიონ კოლოფამდე შემცირდა, თუმცა პანდემიის დროს მოხმარება კვლავ გაიზარდა და 2021 წელს 291 მილიონ კოლოფს მიაღწია.

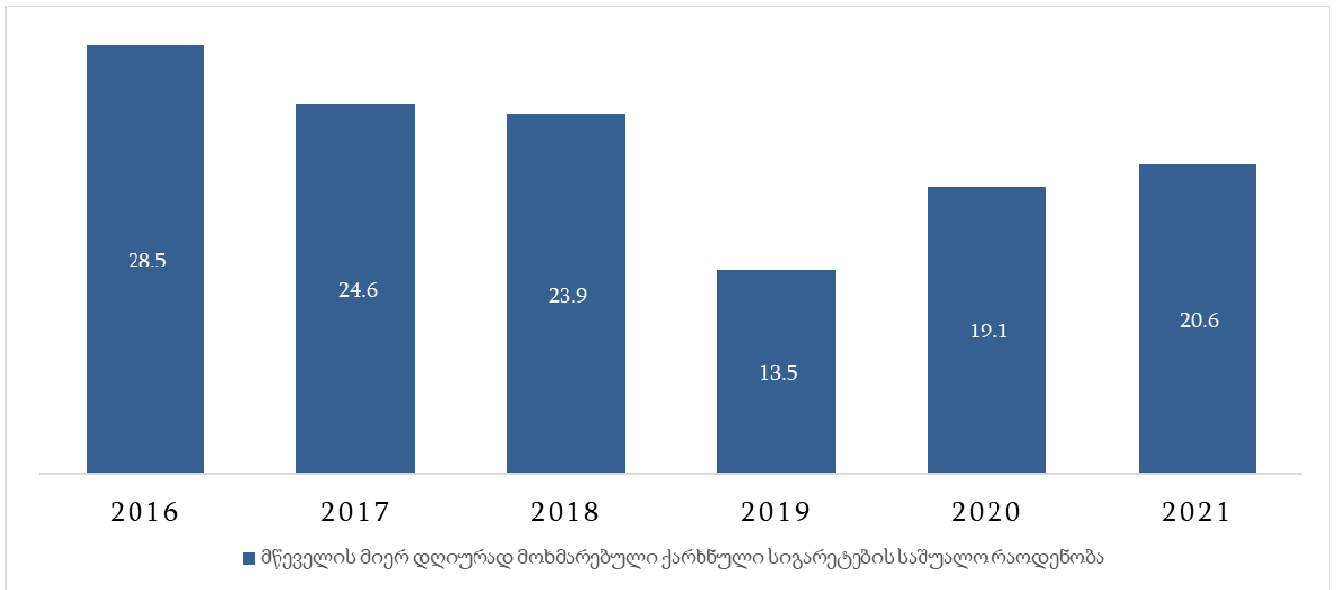
დიაგრამა 1

წყარო: ფინანსთა სამინისტრო, შემოსავლების სამსახური

პანდემიის დროს მოწვევის გავრცელების შემცირება (ცხრილი 2) და ქარხნული სიგარეტების მოხმარების ზრდა (დიაგრამა 1) მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ მწვევლთა რაოდენობის შემცირებასთან ერთად გაიზარდა მწვევლთა მიერ მოხმარებული სიგარეტების რაოდენობა. დიაგრამა 2 ასახავს მწვევლების მიერ დღიურად მოხმარებული ქარხნული სიგარეტების საშუალო რაოდენობას. მოცემული გრაფიკის მიხედვით, იმ მწვევლებს შორის, რომლებმაც პანდემიის პირობებში მოწვევა გააგრძელეს, დღიურად მოხმარებული ქარხნული სიგარეტების რაოდენობა 2021 წელს 2019 წელთან შედარებით გაიზარდა 52.2 პროცენტით.

დიაგრამა 2

წყარო: ავტორის კალკულაციები

დასკვნები და რეკომენდაციები

COVID-19 პანდემიის პერიოდში საქართველოში მწვევლთა რაოდენობა შემცირდა. საერთაშორისო კვლევების მიხედვით, ასეთი შემცირების მიზეზი შესაძლოა იყოს მწვევლების სურვილი შეამცირონ ვირუსთან დაკავშირებული ჯანმრთელობის მაღალი რისკები მწვევლებს შორის. ამდროულად, პანდემიამდე პერიოდში საქართველოში გატარდა მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო და საგადასახადო, რომლებიც მოწვევის შემცირებისკენ იყო მიმართული. ამიტომ, 2020 და 2021 წლებში მწვევლთა რაოდენობის შემცირების ზუსტი მიზეზის დადგენა რთულია.

პარალელურად, პანდემიის დროს გაიზარდა დღიურად მოხმარებული სიგარეტების რაოდენობა, რაც სავარაუდოდ განპირობებულია ფსიქიკური ჯანმრთელობის გაუარესებასთან - გაზრდილ სტრესთან და დეპრესიასთან.

შესაბამისად, პანდემიის და პოსტპანდემიურ პერიოდში მნიშვნელოვანია პროაქტიული ზომების გატარება სახელმწიფოს მხრიდან ფსიქიკური ჯანმრთელობისა და მოწვევის შეწყვეტის მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად.

ლიტერატურა:

1. Cordon, M., Eyestone, E., Hutchison, S., Dunlap, D., Smith, L., Williams, R.M., Kim, E., Kao, J.Y., Hurtado-de-Mendoza, A., Stanton, C., Davis, K., Frey, J., McKee, B., Parikh, V. & Taylor, K.L. on behalf of the Lung Screening, Tobacco, and Health Study (2021). *A Qualitative study exploring older smokers' attitudes and motivation toward quitting during the COVID-19 pandemic*. *Prev. Med. Rev.*, 101359
2. Elling J.M., Crutzen, R., Talhout, R., & de Vries, H. (2020). *Tobacco smoking and smoking cessation in times of COVID-19*. *Tob. Prev. Cess.*, 6 (39), 1-5
3. Ferrante, L. & Fearnside, P.M. (2020). *Protect Indigenous peoples from COVID-19*. *Science*, 368 (6488), 251
4. Gamkrelidze, A., Mebonia, N., Sturua, L., Demtrashvili, N., Kakutia, N., (2018). *Non-Communicable Diseases Risk-Factor Steps Survey, Georgia, 2016 Executive Summary*. World Health Organization. Retrieved from https://www.who.int/ncds/surveillance/steps/STEPS_Georgia_2016_ENG_summary_2016_final.pdf?ua=1
5. Gendall, P., Hoek, J., Stanley, J., Jenkins, M. & Every-Palmer, S. (2021). *Changes in tobacco use during the 2020 COVID-19 lockdown in New Zealand*. *Nicotine Tob. Res.*
6. Mzhavanadze, G. (2021a). *The Effectiveness of Tobacco Control Policy in Georgia*. *Economics and Business: 2*. Retrieved from <https://eb.tsu.ge/?cat=nomer&leng=eng&adgi=1150&title=The%20Effectiveness%20of%20Tobacco%20Control%20Policy%20in%20Georgia#>
7. Mzhavanadze, G. (2021b). *Quitting or Going Underground? How Georgians Responded to Increased Tobacco Regulations*. ISET Economist Blog. Retrieved from <https://iset-pi.ge/en/blog/2932-tavis-danebeba-tu-iatakvshetshi-gadasvla-tam-baqos-momxmareblebis-reaqcia-gamkacrebulo-regulaciebze>
8. Shepherd, J.M., Fogle, B., Garey, B., Viana, A.G. & Zvolensky, M.J. (2021). *Worry about COVID-19 in relation to cognitive-affective smoking processes among daily adult combustible cigarette smokers*. *Cogn. Behav. Ther.*, 50
9. Sidor, A. & Rzymiski, P. (2020). *Dietary choices and habits during COVID-19 lockdown: experience from Poland*. *Nutrients*, 12 (6), 1657
10. Stanton, R., To, Q.G., Khalesi, S., Williams, S.L., Alley, S.J., Thwaite, T.L., Fenning, A.S., & Vandelanotte, C. (2020). *Depression, anxiety and stress during COVID-19: associations with changes in physical activity, sleep, tobacco and alcohol use in Australian adults*. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17 (11), 4065
11. UNDP, NCDC, RTI International, WHO FCTC Secretariat, WHO, (2018). *The case for investing in WHO FCTC implementation in Georgia*. United Nations Development Programme. Retrieved from https://www.undp.org/content/dam/undp/library/people/health/WHO%20FCTC%20Implementation/The_Case_for_Investing_in_WHO_FCTC_Implementation_in_Georgia.pdf
12. Vanderbruggen, N., Matthys, F., Van Laere, S., Zeeuws, D., Santermans, L., Van den Ameele, S., & Crunelle, C.L. (2020). *Self-reported alcohol, tobacco, and cannabis use during COVID-19 lockdown measures: results from a web-based survey*. *Eur. Addict. Res.*, 26 (6), 309-315
13. WHO (2017). *Georgia STEPS Survey 2016*. Retrieved from <https://extranet.who.int/ncdsmicrodata/index.php/catalog/223/download/1972>
14. WHO (2021). *Report on the Global Tobacco Epidemic: Addressing New and Emerging Products*. World Health Organization. Retrieved from <https://www.who.int/teams/health-promotion/tobacco-control/global-tobacco-report-2021-&publication=9789240032095>
15. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი (2019). *თამბაქოს მოხმარება საქართველოს ზრდასრულ მოსახლეობაში*. ხელმისაწვდომია: <https://ncdc.ge/Api/api/File/GetFile/22c5e2c0-36d9-4a08-975c-03fa09d21c2e>
16. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი (2020). *ტაქსებში მოწევის აკრძალვის საზოგადოებრივი მხარდაჭერის კვლევა*. ხელმისაწვდომია: <https://test.ncdc.ge/Handlers/GetFile.ashx?ID=3b1ad40f-99ea-42b3-8b52-4a07c5a35513>
17. ფინანსთა სამინისტრო, შემოსავლების სამსახური (2022). *ინფორმაცია შემოსავლების სამსახურისა და შერჩეული პირის მიერ გაცემული აქციზური მარკების რაოდენობისა და ტარის ყველა მოცულობის მიხედვით*. ხელმისაწვდომია: <https://old.rs.ge/5905>

The Impact of COVID-19 Pandemic and Tobacco Consumption in Georgia¹

Giorgi Mzhavanadze

Ivane Javakishvili Tbilisi State University

PhD Student

SUMMARY

During this unprecedented public health crisis, stress and anxiety may cause current smokers to increase their tobacco use or former smokers to relapse. This study describes changes in smoking behavior among Georgian population in response to the COVID-19 pandemic. Smoking prevalence decreased, while the main concern is for smokers who increase their cigarette consumption due to increased mental distress caused by elevated health risks, lockdowns and social distancing practices.

¹ This work was supported by the Shota Rustaveli National Science Foundation (SRNSF) [PHDF-21-740, The effects of tobacco control policy on smoking prevalence, socio-economic inequality and welfare distribution in Georgia]